

Wat is WAARHEID?

Een onderzoek

Henk Procee

OPZET

VOORBEELDEN: Liegen om bestwil, ieder z'n eigen waarheid, vrijheid van meningsuiting, nepnieuws en natuurlijk de ware Jakob

EIGEN GESCHIEDENIS: Wie heeft er gelijk? Zoektocht vanaf jeugd tot proefschrift

OUDHEID: Socrates, Plato, Aristoteles

MODERN: waarheidsdefinities en waarheidscriteria, taalhandelingen, voorwaarden voor de dialoog, veelstemmige communicatie, zekerheid en verantwoordelijkheid

GROTE INVLOED OP MIJ: Kant, (Polanyi), Gadamer, en Hejdaneck

MIJN BEKERING: van de waarheid bezitten tot ...

VOORBEELDEN

Liegen om bestwil

Ieder z'n eigen waarheid

Vrijheid van meningsuiting

Nepnieuws en factchecking

De ware Jakob

Eigen geschiedenis

Kerkwisseling (*wie heeft gelijk*)

studie scheikunde (*waarheid*)

wetenschapsfilosofie (*incommensurabiliteit*)

proefschrift (*over de grenzen van culturen; voorbij universalisme en relativisme*)

Oudheid

WAARHEID (1)

Socrates

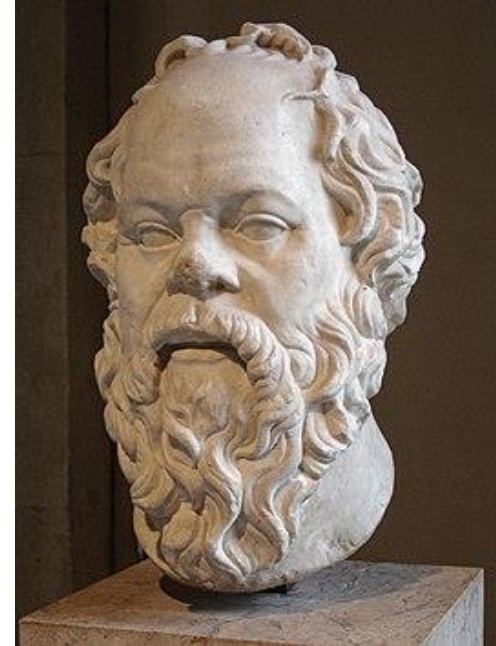
‘Ik weet dat ik eigenlijk niets weet’.

Kritiek op allerlei pretenties.

Rol van horzel.

Methode van vroedvrouw.

Waarheid als inspirerende horizon.

WAARHEID (2)

Plato

Grotvergelijking

Waarheid bestaat

EN

is ongelijk aan mening (*doxa*)

WAARHEID (3)

Aristoteles

‘Zeggen van dat wat is, dat het niet is of van dat wat niet is, dat het is, is onwaar; maar te zeggen van dat wat is, dat het is, en van dat wat niet is, dat het niet is, is waar.’

(Veritas: adequatio rei et intellectus)

Modern

Waarheidsdefinitie

Alfred Tarski (1933):

De zin 'sneeuw is wit' is waar *desd* sneeuw wit is

Waar is een eigenschap van een uitspraak (niet van de werkelijkheid)

Waarheid heeft nu alleen betekenis als er **correspondentie** is tussen **uitspraak** en **buitenwereld**

Correspondentietheorie van de waarheid

Waarheidscriteria

Hoe weten we dat een zin overeenkomt met de werkelijkheid?

Meerdere criteria

1. Door directe waarneming (overeenkomst): correspondentie
2. Door verbinden van allerlei gegevens: coherentie
3. Door te kijken of de gevolgen kloppen: pragmatisme
4. Door na te gaan of betrokkenen het eens zijn: intersubjectief

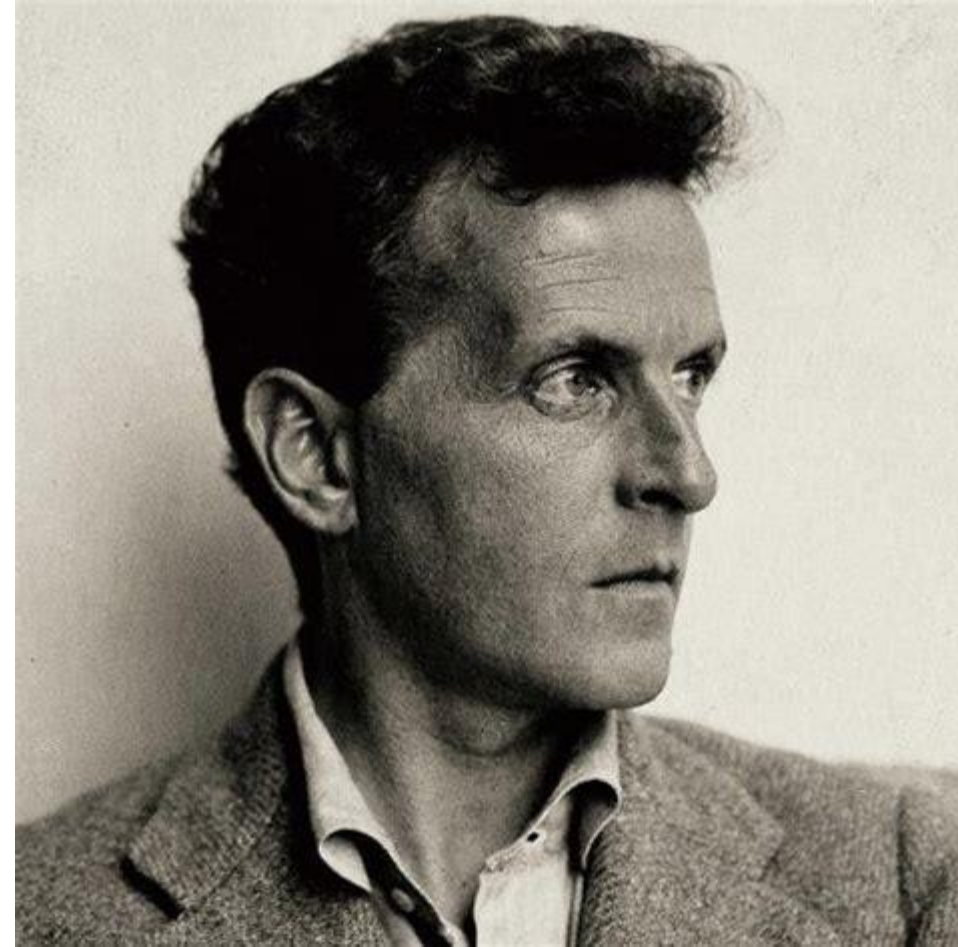
Let op: Het afspiegelen wordt steeds minder, de activiteiten steeds meer

TAAAL: meer dan afspiegeling

Ludwig Wittgenstein

Tractatus Logico-Philosophicus (1921)

Philosophische Untersuchungen (1953)

TAAALHANDELINGEN (Vincent Brümmer)

Constatieven *criterium:* waarheid (als overeenstemming)

(beschrijvingen)

Prescriptieven *criterium:* gerechtvaardigdheid

(bevelen, verzoeken)

Verbintenissen *criterium:* autonomie

(beloven, jezelf verplichten)

Emotieven *criterium:* authenticiteit

(expressies van gevoel)

Hier ook heel andere noties: waarachtigheid en oprechtheid

Postulaten dialoog (Theo de Boer)

Wat veronderstellen wij bij een goed gesprek van de ander?

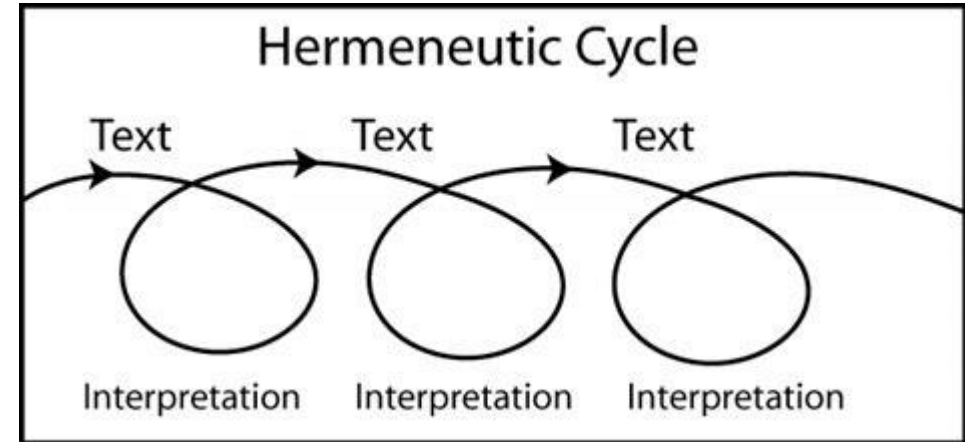
- a. *intentionaliteit* (iemand bedoelt iets),
- b. *integriteit* (iemand spreekt voor zich zelf),
- c. *rationaliteit* (wil zich verantwoorden),
- d. *uniciteit* (is unieke bron van zingeving),
- e. *authenticiteit* (is als gehele persoon aanwezig).

Waarheid is veel meer dan beschrijving, ook oprechtheid en waarachtigheid

Interpretaties en betekenishorizonten

Gadamer'

Horizonversmelting'

waarheid

70 verschillende interpretaties is pas

GROTE INVLOED OP MIJ

Gadamer

Immanuel Kant

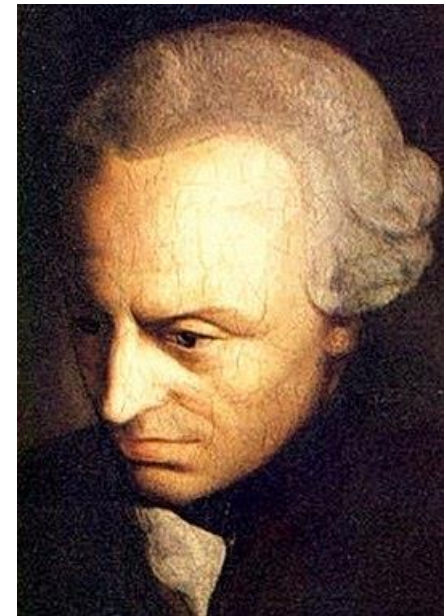
Niet: Objectief vs Subjectief

Maar: **Object & Subject**

Waarheid als **resultaat** (buitenwereld)

Waarheid als **opdracht** (persoonlijk)

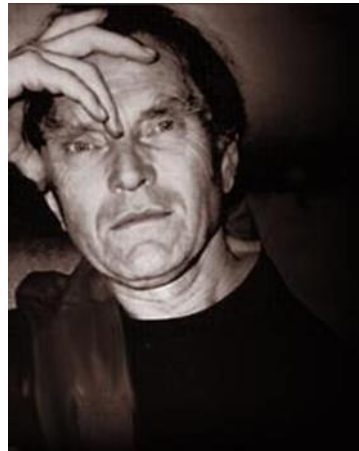
Hejdaneck

Kennis en zekerheid

“Vraag: maar hoe moeten wij dan te werk gaan? Antwoord: Dat men verantwoordelijk is voor wat men doet betekent niet dat men moet streven naar zekerheid. Bij het bereiken van volstrekte zekerheid - als men dat zou kunnen klaarspelen - is geen sprake meer van verantwoordelijkheid. Veeleer is het zo dat er geen zekerheid te verkrijgen valt en we zo volwassen moeten zijn om zelf de verantwoordelijkheid te dragen.”

Paul Feyerabend

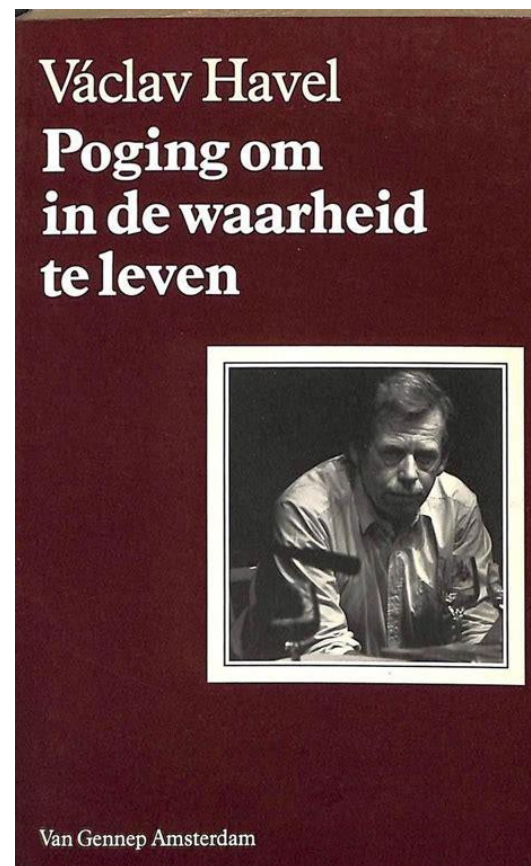

MIJN BEKERING: van de waarheid bezitten tot ...

Leven in de waarheid

Ladislav Hejdaneck

Driedeling waarheid

- Persoonlijk – waarachtigheid, persoonlijke integriteit
- Proces – methoden waarvoor je verantwoordelijk bent
- Wereld – gecontroleerde feiten EN een rijkere werkelijkheid